

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ ÁLTAL AKKREDITÁLT NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNY

Az alapvető jogok biztosa
mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus

JELENTÉSE

az AJB-6421/2020. számú ügyben
a Tamási Rendőrkapitányság látogatásával összefüggésben

*Előadók: Dr. Mézes Norbert
Tóthné Kiss Klaudia*

Érintett szerv:
Tamási Rendőrkapitányság

2020.

**Az alapvető jogok biztosa mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus
Jelentése
az AJB-6421/2020. számú ügyben**

Előadó: dr. Mézes Norbert

Összefoglaló

A nemzeti megelőző mechanizmus feladatkörében eljáró alapvető jogok biztosa (a továbbiakban: NMM) és több munkatársa 2020. szeptember 25-én a Tamási Rendőrkapitányságra (a továbbiakban: Objektum) látogattak. Az egészségügyi válsághelyzet miatt a 238/2020. (VI. 17.) Korm. rendelettel kihirdetett járványügyi készültségre tekintettel az NMM a látogatást előre bejelentette.

A látogatás célja az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány (a továbbiakban: járvány) megelőzése, illetve következményeinek elhárítása érdekében tett rendőrségi intézkedések ellenőrzése volt. A vizsgálat kitért arra is, hogy a veszélyhelyzet megszüntetését követően a koronavírus-fertőzés (COVID-19) megelőzésével és kezelésével összefüggő intézkedések mennyiben változtak a járványügyi készültség idején.

Az Objektum vezetőjének tájékoztatása szerint a védekezési készültség szintjét fenntartották a járványügyi veszélyhelyzet megszüntetése, illetve a járványügyi készültség elrendelését követően is. Azonos intézkedési terv alapján jártak el, mint a veszélyhelyzet idején.

A látogatócsoport tagjai vizsgálták, hogy a rendőrségi fogvatartottak jogait a járványügyi készültség miatt fenntartott korlátozások hogyan érintették, megtekintették az Objektum előállító egységét, hivatali helyiségeit, valamint interjúkat készítettek a személyi állomány két tagjával.

Az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) által a rendőrség vezetői állománya részére kiadott, szakmai iránymutatásként szolgáló egészség-megőrzési és közegészségügyi rendőrségi feladatokról szóló eljárásrend előírásainak a kialakított ügyfél-irányítási és beléptetési rend, a lázmérés és kézfertőtlenítés, az érkezők egyszer használatos védőkesztyűvel és védőmaszkkal történő ellátása, illetve az állomány egészségvédelmét szolgáló vezetői intézkedések megfeleltek.

Az előállító egységben a rendőrség által alkalmazott eljárásrend előírásainak megfelelő széles hatásspektrummal rendelkező kézfertőtlenítő gél, védőmaszk, gumikesztyű és egyszer használatos papírtörölköző megtalálható volt. A fogvatartottak hozzájárása az egyéni védőfelszerelésekhez és fertőtlenítő eszközökhöz biztosított, a számukra kialakított mellékhelyiség higiénés állapota megfelelő volt.

A látogatáskor fogvatartott nem tartózkodott az épületben. A rendőrök a veszélyhelyzet kihirdetését követően fogantatosított rendőri intézkedés során koronavírus-fertőzés gyanús személyt nem szállítottak az Objektumba. Az Objektum vezetése a járványhelyzet kihívásaira reagálva az előállítás végrehajtásával érintett helyiségekben mind a fogvatartottak, mind a személyi állomány védelmét célzó előírásokat teljesítette és az előállított jogainak érvényesülését biztosító feltételeket az egészségügyi válsághelyzet körülményei között is megfelelően biztosította.

1. Az eljárás megindulása

A 2011. évi CXLI. törvénnyel kihirdetett kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) 1. cikke értelmében annak „*célja egy olyan rendszer létrehozása, amelyben független nemzetközi és nemzeti testületek – a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából – olyan helyszínekre látogatnak el rendszeresen, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól*”.

A Jegyzőkönyv 3. cikke szerint – az 1. cikkben megfogalmazott cél megvalósítása érdekében – valamennyi „*részes állam belföldi szinten létrehoz, kijelöl vagy fenntart egy vagy több látogató testületet (a továbbiakban: nemzeti megelőző mechanizmus) a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozása érdekében*”.

Magyarországon 2015. január 1-jétől nemzeti megelőző mechanizmusként az alapvető jogok biztosja jár el, aki az említett feladatainak teljesítése során a fogvatartási helyeken a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot beadvány és alapvető joggal összefüggő visszasság hiányában is rendszeresen vizsgálja.¹

A Kínzás és Más Kegyetlen, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőző Albizottság (Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment – továbbiakban: SPT) által 2020. március 25-én elfogadott CAT/OP/10 számú Tanács (a továbbiakban: SPT Tanács) rámutat arra, hogy a kínzás, és a kegyetlen, embertelen, vagy megalázó bánásmód és büntetések tilalmát kivételes körülmények fennállása esetén és veszélyhelyzet során is biztosítani kell.² Az SPT Tanács szerint az egyes országokban működő nemzeti megelőző mechanizmusok maguk dönthetnek a járványhelyzetben az általuk legmegfelelőbbnek tartott intézkedésekről.³ A nemzeti megelőző mechanizmusoknak a koronavírus-járvány során a társadalmi érintkezésekre vonatkozó korlátozások figyelembe vételével kell gyakorolniuk a mandátumukat.⁴

1.1. A látogatás helyszíneinek kiválasztása

A sajtóban megjelent híradások szerint Magyarországon az egészségügyi szervek 2020. szeptember 14-ig a legtöbb COVID-19-pozitív esetet Budapesten azonosították, Tolna megyében 142 beazonosított fertőzött volt.⁵ Az NMM a Jegyzőkönyv 20. cikk e) pontjára figyelemmel, mely szerint a feladatai teljesítése érdekében a felkeresni kívánt helyeket szabadon megválaszthatja úgy döntött, hogy a rendőrségi előállítás végrehajtásának körülményeit a Tolna megyében lévő kisvárosban, Tamásiban lévő Objektum látogatása keretében vizsgálja.

1.2. A vizsgálat célja és szempontjai

A koronavírus-járvány okozta veszélyhelyzetben az NMM feladatának tekinti annak ellenőrzését, hogy a járvány terjedésének megelőzése érdekében alkalmazott intézkedések mennyiben érintik a fogvatartottak alapvető jogait. A nemzeti megelőző mechanizmus látogatásának célja a CPT által megfogalmazott ajánlások megvalósulásának, a rendőrségi

¹ Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 39/A. § és 39/B. § (1) bekezdés.

² Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (adopted on 25th March 2020) (a továbbiakban: Advice of the SPT) I/5. pont. <https://undocs.org/CAT/OP/10>

³ Advice of the SPT I/6. pont

⁴ Advice of the SPT IV/11. pont

⁵ <http://www.radioantritt.hu/hir/1600068661/tolna-megye:-142-beazonosított-fertozott>

előállítás és a kapcsolódó fogvatartotti szállítás, valamint az előállítás körülményeinek vizsgálata volt a járványügyi készség idején. Az NMM vizsgálatának további szempontja volt, hogy az Objektum a járvány idején az ott tartózkodó, szabadságuktól megfosztott személyek és a szolgálatot teljesítő munkatársak fertőzés elleni védelme érdekében milyen intézkedéseket tett, illetve számukra milyen védőfelszerelést biztosított.

A látogatás a fogvatartás körülményeit a következő szempontok szerint vizsgálta:

- intézkedések a koronavírus- fertőzés megelőzésére,
 - o a betegség-megelőzést szolgáló tájékoztató és figyelemfelhívó anyagok,
 - o a rendelkezésre álló egyéni védőeszközök és fertőtlenítő szerek,
- a koronavírus-fertőzés gyanúja esetén alkalmazandó rendőri intézkedések,
- a fogvatartottak elfogásának körülményei, különös tekintettel a kényszerítő eszköz alkalmazására,
- a fogvatartottak szállítása, különös tekintettel a speciális higiénés szabályok alkalmazására,
- az épület és a helyiségek állapota a fogvatartottak biztonsága és szükségletei szempontjából,
- az előállított személyek elhelyezése az előállító egységben,
- a fogvatartottak tájékoztatása az előállító helyiségbe történő elhelyezéskor,
- bánásmód az Objektumban,
- kapcsolattartáshoz való jog érvényesülése: a közeli hozzátartozóval vagy harmadik féllel és a védővel való kapcsolatfelvétel lehetősége a veszélyhelyzet idején,
- sérülés vagy betegség jelzése esetén az előállított személy orvosi ellátása, a választott orvos általi vizsgálat lehetősége.

A 2020. évi NMM látogatások kiemelt szempontja a fogvatartottak szállítási körülményeinek vizsgálata. Ennek megfelelően a helyszíni vizsgálat az előállított személyek egészségügyi válsághelyzet idején történő szállítására is kiterjedt.

1.3. A nemzeti megelőző mechanizmus hatásköre

A nemzeti megelőző mechanizmus alapvető feladata, hogy a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából olyan helyeket látogasson, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól. A Jegyzőkönyv 4. cikk 2. pontja értelmében szabadságelvönás mindennemű fogva tartást vagy bebörtönzést jelent, valamint egy személy elhelyezését olyan állami vagy magántulajdonú, őrizetbe vételi környezetben, amelyet az illető valamilyen bírói, közigazgatási vagy más hatóság utasítására önként nem hagyhat el.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 97. § h) pontja szerint fogvatartott, „*akit törvény, illetőleg törvény alapján kiadott hatósági határozat alapján a szabad mozgáshoz és tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogában korlátoznak (őrizetbe vett, előzetesen letartóztatott, közbiztonsági őrizetben lévő, elfogott és előállított, elővezetett).*” Az Rtv. 97. § h) pontja alapján az Objektum a Jegyzőkönyv 4. cikke szerinti fogvatartási hely.

1.4. Az érintett alapvető jogok

- *Az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak tiszteletben tartásához és védelméhez való jog:* AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége. [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés]
- *Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.* Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme

érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. . [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés]

- *Egészséghez fűződő jog*: Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés]
- *Személyes adatok védelme*: Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez. [Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdés]

1.5. Az alkalmazott jogszabályok, állásfoglalások, iránymutatások

Nemzeti jogforrások:

- Magyarország Alaptörvénye;
- az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.);
- az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Emberi Jogok Európai Egyezménye);
- a Strasbourgban, 1987. november 26-án kelt, a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezmény kihirdetéséről szóló 1995. évi III. törvény;
- a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1988. évi 3. törvényerejű rendelet;
- a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni Egyezmény Fakultatív Jegyzőkönyvének kihirdetéséről szóló 2011. évi CXLIII. törvény (a továbbiakban: Jegyzőkönyv);
- a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.);
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.);
- a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati szabályzat);
- a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Veszélyhelyzeti rendelet);
- a járványügyi készültség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet (a továbbiakban: járványügyi készültség bevezetéséről szóló rendelet);
- az ORFK által kiadott 29000/3485-59/2020.ált. számú, a 2020. évben azonosított új koronavírus kapcsán elrendelt veszélyhelyzetből adódó egészségmegőrzési és közegészségügyi tárgyú rendőrségi feladatokról szóló eljárásrend (a továbbiakban: Eljárásrend);
- az ORFK által kiadott 29000/8615-4/2020.ált. számú, a rendőri intézkedésekkel kapcsolatos ajánlások a járványügyi veszélyhelyzettel összefüggésben (a továbbiakban: Ajánlások);
- a Tamási Rendőrkapitányság vezetőjének 17050-3102/2020. ált. számú intézkedése (a továbbiakban: Vezetői intézkedés).

Nemzetközi források:

- A CPT 2. Általános Jelentése [CPT/Inf (92) 3];
- A CPT 12. Általános Jelentése [CPT/Inf (2002) 15];
- A CPT 21. Általános Jelentése [CPT/Inf (2011) 28];
- A CPT a fogvatartottak szállításáról szóló jelentése [CPT/Inf (2018) 24];

- Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 5 to 16 December 1999 [CPT/Inf (2001) 2];
- Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 24 March to 2 April 2009. [CPT/Inf (2010) 16];
- Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 3 to 12 April 2013 [CPT/Inf (2014) 13];

1.6. A látogatás módszere

A Jegyzőkönyv 4. cikk 1. pontjának értelmében az államnak a nemzeti megelőző mechanizmus látogatásait bármely, a joghatósága és ellenőrzése alatt álló helyen lehetővé kell tennie, ahol embereket valamely hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával a személyes szabadságuktól megfosztják vagy megfoszthatják.

A nemzeti megelőző mechanizmus feladatainak teljesítése körében az NMM személyesen és munkatársai útján is eljárhat.

A látogatás az egészségügyi válsághelyzetből fakadó felkészülés biztosítása, valamint a fogvatartottak és a látogatócsoporthoz tartozóknak a vírusfertőzéssel szembeni védelme érdekében előre bejelentett módon történt. A látogatócsoporthoz tartozó tagjai a 'do no harm' elvet⁶ tiszteletben tartva, a járványügyi készültség okozta szükségszerű korlátozásokra⁷ figyelemmel, a látogatás során védőfelszerelést viseltek, továbbá a személyes meghallgatások során megfelelő távolságot tartottak. A látogatócsoporthoz tartozó tagjai a járványhelyzetben alkalmazandó előírásokat⁸ betartva járták végig az Objektum azon helyiségeit, ahol a fogvatartottak megfordulhatnak, megtekintették azok berendezését és felszerelését. A fogvatartottakra vonatkozó iratokba betekintettek, egyes iratokról másolatot kaptak, néhány irat a látogatást követően került megküldésre.

A személyes meghallgatások előzetesen kidolgozott, iránymutatásként szolgáló kérdéssor alapján történtek.

1.7. Szankciók tilalma

A Jegyzőkönyv 21. cikke értelmében semmilyen hatóság és tisztviselő nem rendelhet el, nem alkalmazhat, nem engedélyezhet, és nem tűrhet el semmilyen személy vagy szervezet elleni szankciót, ha az illető a nemzeti megelőző mechanizmussal akár valós, akár hamis információkat közölt, és az adott személyt vagy szervezetet semmiféle más jellegű hátrány sem érheti.

A látogatás vezetője: Dr. Kozma Ákos

A látogatás résztvevői: Dr. Deák-Kondákor Dóra
Dr. Mézes Norbert
Tóthné Kiss Klaudia

A látogatás időpontja: 2020. szeptember 25.

⁶ Tanács I/4. pont

⁷ Tanács I/7. pont

⁸ Lásd az Eljárásrend II-III-IV. fejezeteit

2. Tényállás és megállapítások

2.1. Tamási Rendőrkapitányság

A rendőrkapitányságon korszerű előállító egység,⁹ előállításra is használt hivatali helyiségek, és különböző eljárási cselekmények végrehajtására szolgáló irodák találhatóak. Az előállító egységben három előállító helyiség és a fogvatartottak részére rendszeresített WC és mosdó helyiség is megtalálható. Előállítás a bűnügyi és a rendészeti feladatokat ellátó rendőrök hivatali helyiségeiben is történhet.

2.2. Előállítottak szállításának körülményei

A CPT több jelentésében¹⁰ hangsúlyozza, hogy a megfélemlítés és a fizikai bántalmazás veszélye közvetlenül az őrizetbe vétel után a legnagyobb, a rendőrségi objektumba szállítás során is érheti rossz bánásmód, például bántalmazás vagy fenyegetés a fogvatartottakat.

Az Eljárásrend IV. fejezet 1. pontja a szolgálati gépjárművek használatára vonatkozóan arról rendelkezik a fertőzésveszély miatt, hogy a „szolgálatirányító parancsnok eligazítás keretében hívja fel az állomány figyelmét a fokozott személyi higiéné betartására.”

Az Eljárásrend IV. fejezet 2. pontja szerint „(...) a szolgálati járművekben az állomány részére szórófejjel ellátott, flakonos kiszerezésű, vírus-, baktérium-, és gombaölő hatású felületfertőtlenítő szer elhelyezése szükséges.”

Az Eljárásrend IV. fejezet 3. pontja a rendőrségi gépjárművek kapcsán azt írja elő, hogy „a műanyag/nejlon takarófoliát valamennyi, intézkedés alá vont személy szállítására szolgáló, nem mosható ülőfelületű kárpitozással rendelkező szolgálati gépjárműben biztosítani kell.”

Az Ajánlások¹¹ ennek kapcsán javasolja azt is, hogy a rendőrök a szolgálat befejezésekor, a szolgálati gépkocsik átadás-átvétele előtt a belső felületek, kezelő szervek fertőtlenítéséről gondoskodjanak.

Az Objektumba szolgálati gépkocsikkal szállították a rendőrök az előállított személyeket, amely az előírt fertőtlenítő eszközökkel és védőfelszerelésekkel fel volt szerelve. A heti „rovancsot” a szolgálatirányító parancsnok végezte, amelynek során heti rendszerességgel ellenőrizte és pótolta a hiányzó és felhasznált védőmaszkot, védőruhát vagy fertőtlenítő eszközt, hogy az a szolgálati járművekben rendelkezésre álljon.

A megtekintett újszerű állapotú szolgálati gépkocsi hátsó ülése biztonsági övekkel fel volt szerelve. Használatát szállításkor a rendőrök fontosnak tartották mind az előállított testi épsége, mind őrzésbiztonsági szempontok miatt.

A járvány miatt a rendőrségi gépjárműveket napi szinten fertőtlenítő takarítás, időszakonként ózongenerátoros eljárás alá vonták. Az Objektum gondnoka naponta fertőtlenítette a rendőri állomány által használt autókat. A Vezetői intézkedés¹² alapján a legalább 12 órán át használt szolgálati járműveket rendszeresen, szolgálatváltáskor ózongenerátoros eljárással fertőtlenítették.

Fertőzés gyanús vagy igazolt esetben a rendőrségi protokoll előírásai szerint¹³ védőruhát vettek fel az intézkedésben részt vevő rendőrök, és beöltöztették a szállított személyt is.

A látogatás az előállítottak szállítási körülményei kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

⁹ Szolgálati szabályzat 2. § 5. pont.

¹⁰ CPT 21. általános jelentés [CPT/Inf (2011) 28] 19. pont.

¹¹ Lásd az Ajánlások 4. oldal 4. bekezdését

¹² Lásd a Tamási Rendőrkapitányság vezetőjének 17050-3102/2020. ált. számú intézkedése 3. pontját.

¹³ Lásd az Eljárásrend V. fejezetet F) pont 5-6. alpontját

2.3. Fogvatartott előállítás az Objektumban

*Az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerint az előállítás rövid időtartamú, legfeljebb 8 órán át tartó fogvatartás, amelyet a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, legfeljebb 4 órával meghosszabbíthat. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.*¹⁴ Az Objektumban 2020.03.01-től a látogatás napjáig 189 személy, 139 férfi, 12 nő, 19 fiatalkorú férfi, 18 fiatalkorú nő és 1 külföldi előállítására került sor, de a látogatáskor nem volt fogvatartott az előállító egységben.

A rendőri szervek által alkalmazott Eljárásrend rendelkezik „*az eljárással érintett személlyel/intézkedés alá vont személlyel/ügyféllel történő szolgálati feladatellátás során végrehajtandó, egészségvédelmet szolgáló intézkedések*” szabályairól, így arról is, hogy „*a vezető vagy a feladat végrehajtásért felelős szolgálati elöljáró dönt a védőeszköz használatának szükségességéről (...).*”¹⁵

A vezető tájékoztatása szerint az Objektumba történő beléptetéskor a járvány miatt az előállítottak részére kötelező a kézfertőtlenítés és a lázmérés, továbbá az egyszer használatos kesztyű és a védőmaszk használata. A fertőzés megakadályozására folyamatosan takarítják ózongenerátoros fertőtlenítéssel az irodákat és a fogvatartásra használt helyiségeket.

A fogvatartottakat a rendőrök előállításakor szóban és írásban tájékoztatták és nyilatkoztatták jogorvoslati jogaikról, kötelességeikről, illetve az előállító egység rendjéről.

Az Objektum előállító egységének előterében a letéti tárgyak tárolására szolgáló szekrény mellett lévő íróasztalon, „*a fogvatartottak jogairól és kötelességeiről illetve az előállító helyiség rendjéről*” szóló, közérthetően megfogalmazott tájékoztatót látott a látogatócsoport.¹⁶

A CPT a rendőrségi fogvatartás kapcsán hangsúlyozta, hogy a „*rendőrségi őrizetbe vett személyeket haladék nélkül, világosan tájékoztatni kell minden jogukról*”.¹⁷

Az Rtv. 33. § (4) bekezdése értelmében az „*előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell(...).*”

Külföldi előállítottak az írásbeli tájékoztatót „Google Translate” programmal fordítják le a rendőrök, illetve amennyiben szükséges, a tevékenység-irányítási központ rendelkezésére álló tolmácslista alapján hívnak tolmácsot. Tamásiban elérhető angol, orosz, és szerb tolmács, illetve a fiatalabb rendőrök angolul és németül beszélnek. Szóbeli tájékoztatást is adnak a járőrök az intézkedések során, illetve az írásbeli tájékoztatóból az egyszerűsített másfél oldalas változatot használják. Írástudatlan személynek hatósági tanú jelenlétében olvassák fel a tájékoztatást. Jeltolmácsra ritkán van szükség, azt inkább a folyamatban lévő bűnügyekben rendelnek ki.

Ritka nyelven (pl. urdu) beszélő személy igazoltatása okostelefon segítségével történik. Olyan telefonnal dolgoznak a rendőrök, amely arckép- és rendszámfelismerő, és fordító programmal is rendelkezik.

Az intézkedés helyszínén az előállított személy ruházatát részlegesen vizsgálják át, főleg a támadásra alkalmas eszközökre figyelemmel. Az előállító egység folyosóján történik meg a teljes átvizsgálás, amihez nem használnak technikai eszközt az eljáró rendőrök. Minden esetben gumikesztyűt húznak, illetve felszólítják az intézkedés alá vont személyt, hogy forgassa ki a zsebeit.

Az Ajánlások¹⁸ értelmében a ruházat-, jármű- és csomagátvizsgálások során a járványhelyzetre tekintettel „*lehetőség szerint az intézkedés alá vont személy bevonásával (a*

¹⁴ Lásd az Rtv. 33. § (3) bekezdését.

¹⁵ Lásd az Eljárásrend V. fejezetet F) pont 1. alpontját.

¹⁶ Ld. Melléklet, (1) kép

¹⁷ CPT/Inf (92) 3, 37. pont.

¹⁸ Lásd az Ajánlások 3. oldal 2. bekezdését.

táskából az intézkedés alá vont pakoljon ki, ő nyissa ki a kesztyűtartót stb.), fokozott figyelemmel kell eljárni.”

A ruházatátvizsgálást a fogvatartottal azonos nemű rendőr végzi. A személyes tárgyak illetve az önkárosításra alkalmas eszközök átvételéről letéti jegyzőkönyv készül 3 példányban, amiből az előállított személy is kap egy példányt.

Koronavírus-fertőzött gyanús személy előállításakor a mentőszolgálatot értesítik a rendőrök és védőruhát vesznek fel, illetve az előállítottak is biztosítanak védőfelszerelést.

Elkülönítve, az előállító egységen belül a 3 előállító helyiség egyikébe helyezik el a fertőzés gyanús fogvatartottat.

Az Eljárásrend¹⁹ azt is meghatározza az új koronavírus-betegség esetek osztályozása kapcsán a rendőrök számára, hogy mind a gyanús, mind az igazolt eset elkülönítése kötelező.

A veszélyhelyzet elrendelése óta²⁰ nem fordult elő, hogy koronavírus-fertőzés gyanús személyt állítottak volna elő az Objektumba.

A látogatás az előállítás kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.4. Elhelyezés, tárgyi feltételek

Az Eljárásrend III. fejezet 3, 4. és 5. pontja, a betegség megelőzését célzó általános és személyi higiénés szabályaiban határozza meg a rendőrség területi szervei számára, hogy az objektumok szociális blokkjaiban, mellékhelyiségeiben és egyéb vizesblokkjaiban virucid hatású, folyékony kézfertőtlenítő szappant, egyszer használatos papírtörülőt vagy kézszáritó berendezést, illetőleg személyenként víz nélkül használható vírusölő hatású kézfertőtlenítő gélt kell biztosítaniuk.

„A rendőrségi fogvatartásnak alapvetően aránylag rövid időtartamúnak kell lennie. Következésképpen a fogvatartás fizikai körülményeitől a rendőrségi intézményekben nem várhatóak el, hogy olyan jók legyenek, mint más fogvatartási intézményekben, ahol az embereket hosszú ideig tartják. Azonban bizonyos elemi szükségleteket ki kell elégíteni.”²¹

A „zárkákát továbbá pihenőeszközzel kell felszerelni (pl. rögzített szék vagy pad), az éjszakára is fogságban tartott személyek számára pedig tiszta matracot és takarókat kell biztosítani.”²²

A rendőrségi zárkák kívánatos mérete – nem minimum értéként értelmezve – a rendőrségi fogva tartás speciális jellegére figyelemmel, hét négyzetméter.²³

Az Objektum földszinti folyosójáról nyílik az előállító egység, amely 3 előállító helyiséget, az egység előterét és a mellékhelyiséget foglalja magába. Az előállító helyiségek újszerű állapotúak, paddal és fekvőhellyel felszereltek, ivókút áll a fogvatartottak rendelkezésére és a zárkarészekben lévő biztonsági ablak belülről nyitható.²⁴ Az előállító helyiségekben található széles fekvőhelyek a maximum 12 óra időtartamú előállítás esetén egy természetesebb ember számára is lehetővé tennék az éjszakai pihenést.²⁵

A látogatócsoport által szemrevételezett előállító helyiségek méretei:

1. előállító helyiség: 12,38 m²
2. előállító helyiség: 11,03 m²
3. előállító helyiség: 11,46 m²

¹⁹ Lásd az Eljárásrend V. fejezetet C) pont 2. alpont 2. bekezdését.

²⁰ Lásd a Veszélyhelyzeti rendelet 4. §-át.

²¹ CPT/Inf (92) 3, 42. pont.

²² CPT/Inf (92) 3, 42. pont.

²³ CPT/Inf (92) 3, 43. pont.

²⁴ Ld. Melléklet, (2)-(3) kép

²⁵ Ld. Melléklet, (4) kép

Az előállító egység előterében lévő íróasztalon víz nélkül használható és széles hatásspektrummal rendelkező – virucid hatással is az Eljárásrendnek megfelelően – két fajta kézfertőtlenítő gél, dobozos kiszerelesben védőmaszk és gumikesztyű, illetve eldobható, papírtörölköző csomag volt elhelyezve.²⁶ Az előállításra szolgáló helyiségekben a higiéniai viszonyok megfelelőek voltak, a WC és mosdó helyiség állapota elfogadható volt.

Az előállított személyek elhelyezési körülményei kapcsán a látogatás alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.5. Kapcsolattartás, hozzátartozó és a védő értesítése

A rendőrségi fogvatartás kapcsán a CPT különösen fontosnak tartja, hogy a fogvatartott a fogvatartás tényéről az általa kiválasztott harmadik felet (családtag, barát, konzulátus) mielőbb értesítse, és az ügyvédhez való jogát gyakorolhassa.²⁷

*A CPT 1999. évi magyarországi látogatásáról szóló jelentés ajánlásai szerint biztosítani kell a hozzátartozó vagy a harmadik személy késelem nélkül történő értesítését, továbbá a jogi képviselőhöz történő hozzáférés lehetőségét hatékony módon, a fogvatartás első pillanatától kezdődően. A hozzátartozó értesítésének követelményét a CPT 2009. és 2013. évi látogatásairól készült jelentések ismételten hangsúlyozták.*²⁸

Az Rtv. 18. § (1) bekezdése szerint a „fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozója vagy más személy értesítését kérje, ennek érdekében a fogvatartottat nyilatkoztatni kell. A fogvatartott által értesítendőnek megjelölt személy értesítésének kötelezettsége a rendőrséget terheli, az értesítést a rendőrség indokolatlan késelem nélkül teljesíti. Ha az értesítés ténye az eljárás során keletkezett adatok alapján veszélyezteti az intézkedés célját, akkor az értesítést el kell halasztani és akkor kell megtenni, amikor a veszélyeztetés már nem áll fenn. (...)Ha a fogvatartott kiskorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét.”

A kapitányságvezető tájékoztatása szerint a járványhelyzet miatt nem csorbultak az előállítottak kapcsolattartáshoz való jogai. Hozzátartozó vagy más személy, illetve ügyvéd értesítését nyomtatványon kérhette az intézkedés alá vont személy. A hozzátartozó vagy harmadik személy értesítését elsődlegesen telefonon intézte az állomány, de az előállítottak is megengedték telefonálást. Ügyeltek azonban arra, hogy az értesítés az intézkedés célját ne veszélyeztesse. Telefonos elérhetőség hiányában az előírásoknak megfelelő védőfelszerelés használatával, személyesen végezték el a rendőrök a megjelölt személy értesítését.

*Az Ajánlásokban foglaltak szerint a magánlakásban, illetve amennyiben a rendőri intézkedéssel érintett személyek kiléte ismert, nyilvános helyen vagy egyéb zárt térben végrehajtandó intézkedésre való felkészülés során a rendőröknek tájékozódni kell, hogy az ott lakók vagy intézkedés alá vont személyek fertőzékenység esetén minősülnek-e vagy sem. A követendő, az Eljárásrendben meghatározott protokollról illetve a védőeszközök alkalmazásáról ez alapján döntenek az eljáró rendőrök.*²⁹

A védő értesítését is biztosították a rendőrök, amennyiben a lefolytatandó eljárási cselekmények ezt szükségessé tették. Külföldi személy előállításakor a konzulátust értesítik, a hozzátartozót nem tudják értesíteni. Fiatalkorú esetében a rendőröknek kötelező értesíteni a törvényes képviselőt.

A járványügyi veszélyhelyzet megszüntetése, illetve a járványügyi készültség elrendelése kapcsán az Objektum készültségi szintje nem változott, a kapcsolattartásra vonatkozó rendőrségi feladatainknak eleget tettek. A fogvatartottak kapcsolattartásra vonatkozó

²⁶ Ld. Melléklet, (5) kép

²⁷ CPT/Inf (92) 3, 36. pont.

²⁸ CPT/Inf (2001) 2, 30. pont, CPT/Inf (2010) 16, 23. pont, CPT/Inf (2014) 13, 22. pont.

²⁹ Lásd az Ajánlások 3. oldal 5. bekezdését.

jogait az egészségügyi válsághelyzet idején is biztosították. Az intézkedéseket, illetve értesítéseket személyesen végrehajtó rendőrök az elkerülhetetlen közvetlen kontaktusok során az Eljárásrend C) pont 1/b. alpontjában megfogalmazott „szoros kapcsolat” elkerülésére törekedtek.

A látogatás a hozzátartozó és jogi képviselő értesítéséhez való jog kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.6. Előállított személyek orvosi ellátása

A CPT 12. számú általános jelentésében fejt ki, hogy az *„orvoshoz jutás jogának magában kell foglalnia a fogvatartottnak azt a jogát, hogy kívánsága szerint olyan orvos vizsgálja meg, akit ő maga választott (...).”*³⁰ Amennyiben a fogvatartottak kezelése a rendőrhatalóság által biztosított orvos feladata, a rossz bánásmódok megelőzése érdekében biztosítani kell, hogy a fogvatartott az általa kiválasztott orvos vizsgálatát is kérhesse.³¹

Az Rtv. 17. § (2) bekezdése értelmében, a *„rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére – amint ez lehetséges – segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.”*

Az Rtv. 18. § (2) bekezdése szerint *„A rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogvatartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról. A sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartottat orvosi ellátásban kell részesíteni.”*

A szabadságuktól az Rtv. 33. § (3) bekezdése alapján, előállítás címén megfosztott személyek kapcsán a Szolgálati szabályzat 31. § (7) bekezdése mindössze annyit ír elő, hogy *„elhelyezéskor a fogvatartottat nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról. Betegség vagy sérülés esetén orvosi ellátásban kell részesíteni”.*

*Az Eljárásrend V. fejezet F) pont 3. alpontja szerint „Amennyiben az eljárással érintett személy /intézkedés alá vont személy/ügyfél (...) esetében felmerül a fertőzés gyanúja a személyi állomány tagja haladéktalanul intézkedik az érintett személy elkülönítésére és telefonon értesíti az OMSZ-t.”*³²

Koronavírus-fertőzött gyanús előállított esetén a mentőszolgálat mellett a tevékenység-irányító központot és a Nemzeti Népegészségügyi Központot értesítik a rendőrök.

Rendszeres gyógyszereszedést igénylő betegség jelzésekor előállított az intézkedés helyszínén magához veheti a szükséges gyógyszert. Ha csak később nyilatkozik erről, a hozzátartozó behozhatja számára a kapitányságra. Amennyiben ez nem megoldható, a rendőrök orvoshoz viszik. Ugyanez történik, ha sérülés miatt orvosi ellátást kér. Látható sérülés esetén addig nem szállíthatják az Objektumba a fogvatartottat, amíg orvosi ellátásban nem részesül. Az előállított személyt nyilatkoztatják, hogy milyen körülmények között (pl. verekedés közben stb.) szerezte a sérülést, kizárva annak lehetőségét, hogy utólag közölje, hogy a rendőri intézkedés során sérült meg.

Az a rendőr kíséri általában az orvoshoz az előállított személyt, aki az intézkedést lefolytatta, kivéve, ha panaszt tettek a rendőrrre pl. bántalmazás miatt. Ha ilyen panasz merül fel, azonnal leváltják a rendőrt és mentőt hívnak a fogvatartotthoz, illetve másik rendőr fogja az orvoshoz kísélni.

³⁰ CPT/Inf (2002) 15, 42 pont.

³¹ CPT/Inf (92) 3, 36. és 37. pont.

³² Országos Mentőszolgálat

Orvosi vizsgálatra 16:00 óráig a körzeti orvoshoz, utána az orvosi ügyeletre viszik az előállított személyt, mert az Objektumnak nincs saját rendőrorvosa. Az orvosi vizsgálat alatt a kísérő rendőr a rendelőben tartózkodik látó- és hallótávolságon belül. Rosszullét vagy önkárosítás esetén az orvost hozzák az Objektumba. Az orvosi rendelő közel van a rendőrkapitányság épületéhez, és szükség esetén 5 perc alatt megérkezik a mentő is.

Az előállítottak többsége a tapasztalatok szerint nem kéri, de biztosítják neki a lehetőséget, hogy a saját orvosa vizsgálja meg, ha mégis ezt szeretné. Ilyen esetben felhívják az orvost, de ha nem elérhető, vagy nem tud bejönni, esetleg csak órák múlva, arra nem tudnak várni az eljáró rendőrök.

Veszélyezteteti az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésében meghatározott személyes adatok védelméhez fűződő jog érvényesülését, hogy a panasz vagy sérülés esetén szükséges orvosi vizsgálat során az orvos és fogvatartott közötti bizalmas kommunikációnak a kísérelést végrehajtó rendőr is fültanúja.

2.7. Bánásmód az Objektumban

A CPT 12. számú Általános Jelentésének 47. pontja szerint „A rendőrségi fogvatartottak számára megfelelő illemhelyet kell biztosítani kulturált színvonalon, és kielégítő tisztálkodási lehetőséghez kell jutniuk. Közvetlenül álljon rendelkezésükre ivóvíz, és megfelelő időben étkezést kell biztosítani számukra, naponta legalább egyszer teljes értékű étellel (...).”

A Szolgálati szabályzat 31. § 11. pontja értelmében a „személyi szabadság korlátozásának első 5 óráját követően az intézkedést foganatosító rendőri szerv gondoskodik a fogvatartott személy élelemmel történő ellátásáról. A fogvatartott személy étkezése az előállító helyiségben történik.”

A kulturált állapotú előállító helyiségekben lévő ivókútból bármikor ivóvízhez juthat az előállított. Biztonsági kamera és őrhívó gomb van az előállításra szolgáló helyiségekben. A kamerák megfigyelő monitorját a szolgálatirányító helyiségben helyezték el, ezért a fogvatartott jelzését azonnal észleli az őrszemélyzet.

A fogvatartottakat előállításukkor nyilatkoztatják arról is, hogy az intézkedés során keletkezett-e sérülése vagy van-e panasza vagy, és tájékoztatják, hogy 5 órát meghaladóan ételmelet kérhet, az egészségi állapotából fakadóan különleges étkezési igénynek megfelelőt is.

Az előállított panasza esetén a szolgálatirányító a rendészeti osztályvezetőt rendeli be, aki kivizsgálja a panaszt, meghallgatja az érintett rendőröket és a fogvatartottat. A panaszügyben a határozatot a hivatalvezető hozza meg a kapitány nevében.

A fogvatartottakkal való bánásmóddal összefüggésben a személyi állomány tagjaival szemben a látogatás napján nem volt folyamatban fegyelmi vagy más eljárás az Objektumban.

A járvány miatt kialakult helyzetben, az eleve korlátozásokkal, ezért fokozottabb stresszel járó intézkedési szituációk miatt, az Ajánlások³³ arra figyelmezteti az eljáró rendőröket, hogy „kiemelten fontos az állampolgárokkal folytatott helyes kommunikáció megválasztása, a rendőri intézkedések eredményességét nem veszélyeztető empatikus eljárás lefolytatása annak érdekében, hogy az intézkedés alá vontak érezzék, hogy a hatósági beavatkozás elsődleges célja az ő biztonságuk megteremtése és a kialakult helyzet mielőbbi rendezése.”

A női fogvatartottak speciális higiénés szükségletei kapcsán a rendőrök elmondták, hogy nem rendelkeznek rendszeresített higiénés csomaggal ilyen esetekre, de ha kéri az előállított nő, a rendőrök vagy a gondnok megvásárolja a szükséges dolgokat számára. A felmerülő költségeket a rendőrség házipénztára téríti meg.

³³ Lásd az Ajánlások 3. oldal 8. bekezdését.

Az előállítottnak étkezést 5 órát meghaladó fogvatartás esetén, hivatali időben több étterem menüjéből is választhatóan meleg étel formájában biztosítanak. Hétvégén, munkaidőn túl az ételmezést konzervekkel, illetve egyszer használatos evőeszközökkel biztosítják. Különleges étkezési igény esetén az éttermekből tudnak megfelelő ételt rendelni, és a hozzátartozó is hozhat be ételt.

Ha női fogvatartottat állítanak elő és nincs szolgálatban női rendőr, a szabálysértési előkészítő csoportban dolgozó rendőrnőt rendelik be, azonban erre ritkán van szükség.

A fiatalkorúakat a felnőttektől, a nőket a férfiaktól elkülönítve helyezik el az előállító helyiségekben, helyiségenként legfeljebb 3 személyt. Több személy esetén az irodákban helyezik el a fogvatartottakat, illetve berendelik a készenléti szolgálatban lévő rendőröket az eljárás felgyorsítására. Ez pl. a csoportos garázdaság miatt történő előállítások esetén fordul elő.

Gyermek kihallgatására illetve meghallgatására alkalmas különleges meghallgató szobával rendelkezik az Objektum, ahol a járvány miatt az előírásoknak megfelelő³⁴ plexifallal védett munkaállomást alakítottak ki.³⁵

Az előállítások során kiskorút felügyelet nélkül nem hagynak, a falusi környezet miatt a viszonylag közel lakó hozzátartozóknál próbálják elhelyezni. Távoltartási vagy más hatósági intézkedés esetén a Tamásiban, Hőgyészen vagy Szekszárdon lévő gyermekotthonokba kerülnek ideiglenes hatályú elhelyezéssel.

Az intézkedések jogszerű és szakszerű végrehajtása a vezetés folyamatos elvárása az állomány irányába, ezért alacsony az erre vonatkozó panaszok száma.

A látogatás az előállítottakkal való bánásmód kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.8. Kényszerítő eszközök használata

A Szolgálati szabályzat 39. § (1) bekezdése értelmében „*az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.*”

A Szolgálati szabályzat 41. § (5) bekezdése második mondata szerint „*Tilos a bilincs olyan módon való használata, amely indokolatlanul fájdalmat, sérülést okoz vagy jellegénél fogva megalázó.*”

*A CPT által 2018-ban kiadott, a fogvatartottak szállítására vonatkozó elvárásait tartalmazó összefoglaló anyagban a fogvatartottak hátrabilincselésére vonatkozóan megállapította, hogy az a kényelmetlenség és a sérülés kockázatára figyelemmel kerülnendő.*³⁶

Az ORFK Rendészeti Főigazgatósága által kiadott Ajánlásokban a rendőri intézkedések szakszerű végrehajtása érdekében a járványügyi veszélyhelyzettel összefüggésben fogalmaznak meg figyelemfelhívó ajánlásokat a rendőrség állománya számára.

Ilyen figyelemfelhívó ajánlás, hogy a megkezdett rendőri intézkedés közben a beszerzett információk és az intézkedés alá vont személy nyilatkozata, magatartása függvényében a rendőrnek folyamatosan mérlegelnie kell a védőeszközök használatának szükségességét, vagy az, hogy rendőri intézkedések időtartama ne haladja meg a 15 percet és a szoros kapcsolat elkerülése érdekében a rendőrök az okmányok felmutatását kérik az igazoltatások során annak

³⁴ Lásd az Eljárásrend V. fejezetet F) pont 2. alpontját.

³⁵Ld. Melléklet, (6) kép

³⁶CPT Transport of detainees Factsheet June 2018 (A CPT elvárásai a fogvatartottak szállításával összefüggésben), CPT/Inf (2018) 24, 3. pont.

átvétele helyett. A személyes érintkezések minimálisra csökkentése érdekében a NOVA mobil okoseszközök lehető legszélesebb körben történő alkalmazását is javasolja a rendőri állománynak.

A kényszerítő eszközök alkalmazása során gyakorta kialakult szituációk miatt az Ajánlások³⁷ az egészség megőrzése illetve a fertőzés megelőzése céljából figyelmezteti a rendőröket, hogy „ha az intézkedés alá vonttal történő érintkezés során felmerül annak veszélye, hogy az intézkedő rendőr az érintett nyálával, vérével vagy egyéb testnedvével kerülhet közvetlen kapcsolatba, a rendőri intézkedés során gumikesztyű, szájmascsk vagy azok együttes használata indokolt.”

Az egyéni védőfelszerelés pótlást illetve szükség esetén a védőruhát, védőszemüveget, arcvédő plexit és kötényt bármilyen napszakban biztosítja az állománynak a szolgálatirányító, illetve gondoskodik arról, hogy a fertőtlenítő eszközök is a rendelkezésre álljanak.³⁸

Szolgálati előljáráként feladatkörébe tartozik még a személyes szabadságot korlátozó intézkedések jogszerűségének és szakszerűségének kivizsgálása, illetve a kényszerintézkedésekkel kapcsolatosan keletkezett rendőri jelentések ellenőrzése. Az előállítottak fogvatartására vonatkozó iratokat egy páncélszekrényben, mások számára nem hozzáférhető módon tárolja.

A megvizsgált 6 személyes szabadság korlátozásáról szóló jelentés alapján az eljáró rendőrök 5 esetben nem alkalmaztak kényszerítő eszközt. Három esetben az előállított személy együttműködő magatartása miatt, két esetben ennek oka a jelentésből nem derült ki, de ezekben az esetekben a rendőrök kisebb súlyú cselekmények elkövetőivel szemben intézkedtek.

A fennmaradó 1 esetben sor került kényszerítő eszközök használatára, a rendőrök testi kényszert és bilincset alkalmaztak. A jelentésben az intézkedés alá vont személy ellenszegülését és szökése megakadályozását jelölték meg a testi kényszer és a bilincs használat indokaként, az előállított személy kezét hátrabilincselték.

Az Rtv. 48. §-a alapján a rendőr meghatározott célból, vagyis a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy „önkárosításának megakadályozására,³⁹ támadásának megakadályozására,⁴⁰ szökésének megakadályozására,⁴¹ ellenszegülésének megtörésére”⁴² alkalmazhat bilincset.

A vizsgált jelentésekben a tényállás leírása részletes és pontos volt (pl. leírták, hogy az elállítás megkezdésekor annak okát, célját, és várható időtartamát az intézkedés alá vonttal közölték, vagy azt, hogy ruházatátvizsgálást hajtottak végre, szűrő- vagy vágóeszköz, valamint közbiztonságra veszélyes eszközök felkutatására, illetve annak a rögzítése is megtörtént, hogy az eljáró rendőr a napszaknak megfelelően köszönt, tiszteletadást teljesített és közölte azonosítószámát. Az iratok szerint nem maradt el a védelemhez való jogra történő törvényi figyelmeztetés⁴³ sem az előállítások során.). A kényszerítő eszközt igénylő esetben kellő részletességgel írtak arról is, hogy a rendőri felszólítás ellenére menekülő személy elfogáshoz miért vettek igénybe civil gépjárművet, vagy, hogy a testi kényszernek is ellenálló intézkedés alá vont személyt milyen módon helyezték a megfelelő bilincselési testhelyzetbe, a kezei hátrabilincseléséhez.

A Szolgálati szabályzat 41. § (6) bekezdése aa) pontja szerint a rendőri intézkedés során a kezek hátrabilincselése akkor indokolt ha „a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadástól, valamint szökéstől, (...)”.

³⁷ Lásd az Ajánlások 3. oldal 6. bekezdését.

³⁸ Ld. Melléklet, (7) kép

³⁹ Rtv. 48. § a) pont.

⁴⁰ Rtv. 48. § b) pont.

⁴¹ Rtv. 48. § c) pont.

⁴² Rtv. 48. § d) pont.

⁴³ Lásd a Be. 3. § (1)-(2)-(3) bekezdését.

A jelentésekben a kényszerintézkedések indokoltságának Rtv. szerinti minősítése megfelelő volt.

A hat esetből két intézkedés a Veszélyhelyzeti rendelet, négy a járványügyi készültség bevezetéséről szóló rendelet hatálybalépése után történt. A veszélyhelyzetből, majd az egészségügyi válsághelyzetből adódó rendőri feladatokról, így az Eljárásrend előírásából fakadó általános és személyi vagy a szolgálati gépjárművek használatára vonatkozó különleges higiénés feltételek megteremtéséről, illetve a fertőzés gyanú tisztázására vonatkozó adatgyűjtési tevékenységről azonban nem esik szó a keletkezett iratokban. Az intézkedésekről készült jelentésekben erről nem történik említés a járvány idején.

A látogatás a kényszerítő eszközök alkalmazásával kapcsolatban alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt. Felhívom azonban a figyelmet arra, hogy a személyes szabadságot korlátozó intézkedések rutinszerű adminisztrációja során – a járvány miatti előírások betartását is rögzítve – nagyobb körütekintéssel járjon el a rendőri állomány.

2.9. A személyi állomány munkavégzésének körülményei

A koronavírus-járvány miatt a rendőrök számára ugyanúgy kötelező volt az Objektumba belépéskor a szájmaszk használata és a kézfertőtlenítés, mint az ügyfeleknek, de az állomány rendelkezett egyéni védőfelszerelés egységcsomaggal⁴⁴, illetve a koronavírus-fertőzött gyanús személlyel való biztonságos kontaktushoz szükséges védőfelszerelés is hozzáférhető volt számukra.

Vezetői intézkedésében⁴⁵ a rendőrkapitány a szociális távolságok szigorú betartását és a korábbi időszakokban kialakult személyes kontaktusok (pl. kézfogás) mellőzését is kérte beosztottjaitól.

A kapitányság állományában nem volt még fertőzés gyanús személy a veszélyhelyzet elrendelése óta. Amennyiben betegnek érzi magát a rendőr, a tüneteit a házi orvos felé, illetve a parancsnokának is jelezheti, aki a megyei rendőri vezetés felé jelenti. Ha valószínűsíthetően a szolgálattal összefüggésben történt a fertőzés, a megyei rendőri szerv biztosítja az állomány tagjának soron kívüli tesztelését. Ha nem, például szabadság után jelentkeznek a tünetek, akkor a házi orvos rendelheti el a mintavételt, nincs lehetőség a soron kívüli tesztelésre.

A rendőrségi feladatellátás során az Objektum vezetője az otthoni munkavégzést nehezen kivitelezhetőnek tartotta, de a fertőzésveszély miatt az ügyviteli alkalmazottak számára vezényléses munkarendet, délelőtti és délutáni műszakot vezettek be, csökkentve ezzel a személyes kontaktusok számát.

A rendőri állomány számára az elhasznált védőfelszerelés és fertőtlenítő eszközök pótlása, heti rendszerességgel történő ellenőrzés alapján folyamatos volt az alegységaktárból. A készletek vezetéséért és visszapótlásáért a rendészeti osztály munkatársai, a szolgálatba lépő állomány számára történő kiosztásért a szolgálatirányítók feleltek.

A rendőrök munkavégzésének biztonságát is szolgálta, hogy a zárt térben történő intézkedések során a kesztyű és védőmaszk viselését tették kötelezővé az állomány tagjai számára. Folyamatosan takarították ózongenerátoros fertőtlenítéssel a gépkocsikat, az irodákat és a fogvatartásra használt helyiségeket.

Az Objektum illetékességi területén hatósági házi karanténban lévő személyek ellenőrzése a közterületi állomány feladata volt. Korábban személyesen ellenőrizték a lakcímekeket, a látogatás időpontjában azonban már a fertőzés veszélye nélkül, okoseszközzel is végezheték az ellenőrzést. A járőr a telefonján, a házi karantén rendszeren keresztül – az

⁴⁴ Ld. Melléklet, (8) kép

⁴⁵ Lásd a Tamási Rendőrkapitányság vezetőjének 17050-3102/2020. ált. számú intézkedése 6. pontját.

okostelefonra készült applikáció segítségével – tudta ellenőrizni az érintett személyeket, ha az alkalmazásba regisztráltak.

A rendőrökre nagy mennyiségű adminisztrációs feladat hárult. Túlórák szempontjából a határon teljesítendő szolgálat és a különböző biztosítási feladatok terhelték le leginkább a járőr állományt, azonban minden túlmunkát pénzben is megválthattak. A rekreációs jellegű heti 2 sportórát és a szülőknek járó esélyegyenlőségi kedvezményt biztosította a vezetőség az állománynak.

Traumatikus élmények – pl. egy halálos közúti baleset – feldolgozásához a szakmai tréningek pszichológiai részében kapnak segítséget a rendőrök, vagy a rendőrség pszichológusaihoz fordulhatnak, amire ritkán van szükség.

Az Objektumban csak egy betöltetlen státusz volt, a kapitányságon nem volt jelentős létszámhiány.

Az állomány tagjai számára folyamatosan biztosítottak képzéseket. Ezek egyrészt belső internetes (pl. korrupcióval kapcsolatos képzés), másrészt jelenléti képzések (mint pl. a csapatszolgálati vagy az intézkedéstaktikai képzés). A lövészet mindenki számára kötelező, de van megkülönböztetett jelzéssel közlekedő járművek vezetésére vonatkozó vagy kutyavezető képzés és a „Police Medic” elnevezésű rendészeti sérültellátó szaktanfolyamon is részt vesznek néhányan az Objektum állományából. Emberi jogi témában az elmúlt időszakban nem volt képzés, de a koronavírus-fertőzés megelőzésére vonatkozóan folyamatos jellegű. A rendőri vezetés a parancsnokoknak küldi az erre vonatkozó anyagokat, akik ez alapján képzik és eligazítják az állományt a járvány terjedését, a betegség megelőzését szolgáló higiénés szabályokra.

A személyi állomány nyelvtudásával kapcsolatban szintfelméréseket, illetve angol és orosz nyelvtanfolyamokat tartanak.

Szupervízió nincs, a megoldatlan problémák esetén első körben a munkahelyi közösség próbál segíteni az érintettnek, de a munkahelyi pszichológus is rendkívül segítőkész. A rendőrök számára 2 évente kötelező a pszichológiai vizsgálat.

A nemzeti megelőző mechanizmus OPCAT tevékenységét a rendőrök ismerték, a NMM jelentéseinek megállapításairól az eligazításokon tájékoztatást kaptak.

Az Objektum plexifallal védett⁴⁶ ügyfélirányító pultjánál⁴⁷ végezték a rendőrök a beléptetéskor kötelező testhőmérséklet mérést és kézfertőtlenítést. Itt látták el az ügyfeleket egyszer használatos védőkesztyűvel és védőmaszkkal. A beléptetéshez szükséges egészségügyi ellenőrzést a látogatócsoport érkezésekor sem mellőzték.

A megtekintett szolgálati étkezőben lévő mosdó falára az Eljárásrend előírásainak megfelelően⁴⁸ folyékony kézfertőtlenítő és egyszer használatos papírtörölköző volt felszerelve. A rendőrség folyosóján az elhasznált védőfelszereléseket veszélyes hulladékként műanyag zsákban tárolták,⁴⁹ és a közeli férfi mellékhelyiség ajtaján lévő tájékoztatás szerint a helyiségben széles spektrumú higiénés kézfertőtlenítő⁵⁰ volt elhelyezve.

A rendőrségi eljárások kapcsán a Vezetői intézkedés⁵¹ a járvány miatt a személyes kontaktusok minimalizálására, és a telefonos, elektronikus, ügyfélkapus ügyintézésre ösztönözte a rendőröket. Az Objektum rendkívül modern távkihallgató helyiséggel is rendelkezett.⁵²

⁴⁶ Lásd az Eljárásrend V. fejezetet F) pont 2. alpontját.

⁴⁷ Ld. Melléklet, (9) kép

⁴⁸ Lásd az Eljárásrend III. fejezet 4. és 5. pontját

⁴⁹ Lásd az Eljárásrend III. fejezet 8. pontját

⁵⁰ Lásd az Eljárásrend III. fejezet 5. pontját

⁵¹ Lásd a Tamási Rendőrkapitányság vezetőjének 17050-3102/2020. ált. számú intézkedése.

⁵² Ld. Melléklet, (10) kép

A rendőrök irodáiban található bútorok jó állapotúak voltak. A személyi állomány tagjai számára háromágyas pihenőszoba, kondicionáló és pingpongozásra alkalmas edzőterem, újszerű állapotú konyha volt kialakítva. A férfi és női rendőrök elkülönített öltözőiben zuhany is elérhető volt. A felújított állapotban lévő öltözői mellékhelyiségek mosdóiban is volt folyékony kézfertőtlenítő és egyszer használatos papírtörölköző.⁵³

A látogatás a személyi állomány munkavégzési körülményei kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságot nem észlelt.

3. Összefoglalás

A vizsgálat időpontjában az Objektumban előállított személy nem tartózkodott, a látogatócsoport a személyzet két tagjával készített interjút.

A járványügyi készültségéről szóló kormányrendelet alapján tett intézkedések, az Eljárásrend és az Ajánlások előírásai, illetve a kapitányságvezető intézkedései a rendőrségi fogvatartottak jogait tiszteletben tartották. A veszélyhelyzet elrendelése óta koronavírus-fertőzés gyanús személy nem érkezett az Objektumba.

Az intézkedéseket foganatosító, illetve a rendőrségi eljárási cselekményeket személyesen végrehajtó rendőrök munkavégzése során a személyes kontaktus elkerülhetetlen volt. A rendőri feladatok biztonságos végrehajtásához szükséges szájmaszkok és kesztyűk, fertőtlenítő eszközök és védőfelszerelések az Objektum állománya részére rendelkezésre álltak, a szükséges eszközöket az állomány a rendőrségi egészségvédelmi protokollok előírásai szerint alkalmazta.⁵⁴

Az előállítottak biztonságos szállítására vonatkozó speciális higiénés feltételeket a szolgálati gépkocsik használata kapcsán az Objektum vezetése megteremtette, a fertőzés elleni védekezéshez szükséges eszközöket mind a rendőrök, mind az előállított személyek számára biztosította.

Az Objektum személyi állománya a fogvatartottak kapcsolattartáshoz fűződő jogainak érvényesülését az egészségügyi válsághelyzet idején is érvényre juttatta.

Az NMM az előállított személyek orvosi vizsgálata kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt állapított meg, és a személyes szabadságot korlátozó intézkedések adminisztrációja vonatkozásában fogalmazott meg kifogásokat.

⁵³ Lásd az Eljárásrend III. fejezet 4. és 5. pontját

⁵⁴ Ld. Melléklet, (11) kép

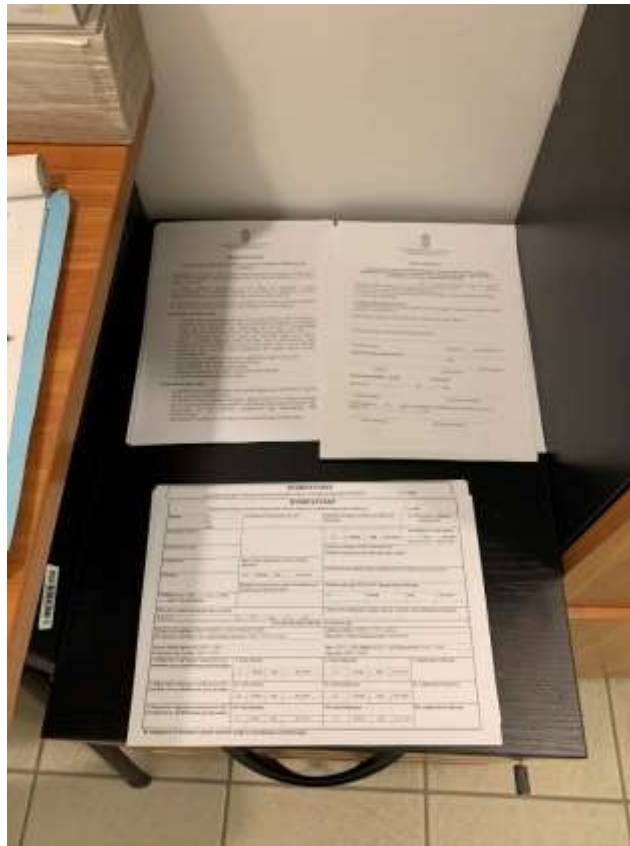
4. Ajánlások, javaslatok

A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján *felkérem* a **Tamási Rendőrkapitányság vezetőjét**, hogy gondoskodjon

1. annak elkerüléséről, hogy az előállított személy orvosi vizsgálatán a kísérő rendőr az orvos és fogvatartott közötti bizalmas kommunikációnak fültanúja legyen;
2. a szolgálatba lépő állomány eligazítására, arról, hogy a járvány miatti rendőrségi feladatok végrehajtása is rögzítésre kerüljön az intézkedésekről készült jelentésekben.

Budapest, 2020. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

Melléklet

1. számú kép: Tájékoztató nyomtatványok az előállító egységben

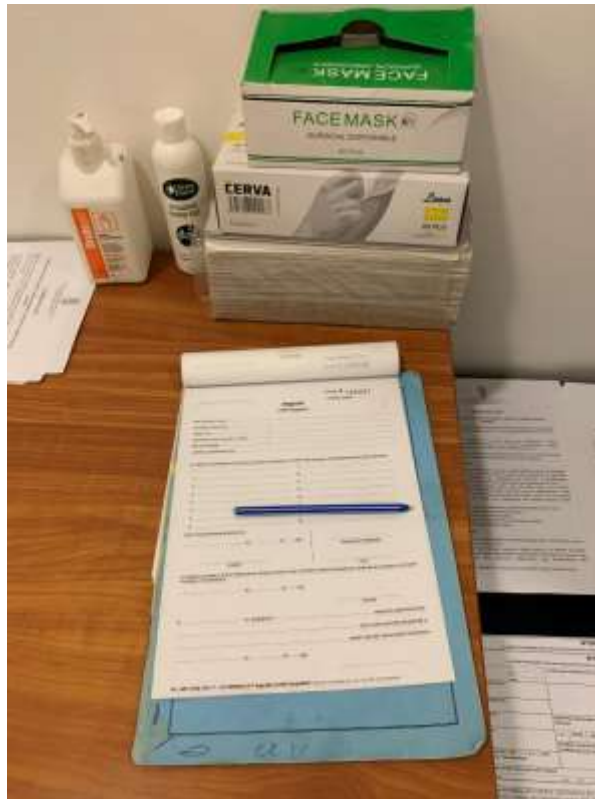
2. számú kép: Pad és ivókút az előállító helyiségben

3. számú kép: Belülről nyíló biztonsági ablak az előállító helyiségben

4. számú kép: Fekvőhely az előállító helyiségben

5. számú kép: Kézfertőtlenítő és védőfelszerelés az előállító egységben

6. számú kép: Különleges meghallgató szoba

7. számú kép: Szolgálatban rendelkezésre álló védőfelszerelés

8. számú kép: Egyéni védőfelszerelés egységcsomag

9. számú kép: Ügyfélirányító pult az Objektum bejáratánál

10. számú kép: Távkihallgató helyiség az Objektumban

11. számú kép: Rendőrök számára rendszeresített szájmaszk